

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені Михайла Драгоманова

Навчально-науковий інститут публічного управління та адміністрування

Кафедра економіки та підприємництва

ПРИВАТНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД-ІНСТИТУТ

"УКРАЇНСЬКО-АМЕРИКАНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОНКОРДІЯ"

НІМЕЦЬКО-УКРАЇНСЬКЕ ТОВАРИСТВО З ЕКОНОМІКИ ТА НАУКИ

(БЕРЛІН – БОНН – МАЙНЦ)

Uniwersytet Jana Długosza w Częstochowie

Hangzhou Dingying Education Technology Group Co., Ltd.

КИЇВСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ

КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ "КИЇВСЬКА МАЛА

АКАДЕМІЯ НАУК УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ"

**НОВА ПАРАДИГМА
ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ У
КОНТЕКСТІ
ІННОВАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ
РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОЇ
ОСВІТИ**

**Збірник наукових праць
VI Міжнародної
науково-практичної
конференції
27 листопада 2024 року**

Київ

НОВА ПАРАДИГМА ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ У КОНТЕКСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОЇ ОСВІТИ

УДК 378.091.3:33(063)

*Рекомендовано до друку
Вченою радою Навчально-наукового інституту
публічного управління та адміністрування
(протокол №5 від 27 грудня 2024 року)*

Нова парадигма економічної освіти у контексті інноваційної моделі розвитку вітчизняної освіти: Збірник наукових праць VI Міжнародної науково-практичної конференції, 27 листопада 2024 р. – К.: Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2024. – 312 с.

Збірник вміщує наукові праці VI Міжнародної науково-практичної конференції, яка відбулася 27 листопада 2024 року. На конференції були обговорені актуальні проблеми нової парадигми економічної освіти у контексті інноваційної моделі розвитку вітчизняної освіти.

Представлені у матеріалах науково-практичної конференції тези учасників подані в авторській редакції та відображають власну наукову позицію авторів. Автори тез несуть повну відповідальність за точність наведених фактів, цитат, економіко-статистичних даних, наукової термінології, імен власних, джерел посилання.

Редакційна колегія

В.Ф. Сташук, доктор філософії у галузі «Соціальні та поведінкові науки» зі спеціальності «Політологія» (головний редактор)

О.С. Падалка, член-кореспондент НАПН України, доктор педагогічних наук, професор

Л.А. Підпригора, кандидат економічних наук, доцент

Ю.В. Бицюра, кандидат економічних наук, доцент

ISBN 978-966-931-314-0

© Редакційна колегія, 2024

© Автори статей, 2024

© УДУ імені Михайла Драгоманова, 2024

**НОВА ПАРАДИГМА ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ У КОНТЕКСТІ
ІННОВАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОЇ ОСВІТИ**

110

[global-context](#)

2. *How much public and private investment in educational institutions is there?*
https://www.oecd-ilibrary.org/education/education-at-a-glance-2023_fb8e8d85-en
3. *Public Statement: A Social and Green Investment Plan for a prosperous and just transition.*
<https://caneurope.org/public-statement-a-social-and-green-investment-plan-for-a-prosperous-and-just-transition/>
4. *The Horizon Europe Programme.*
[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2024/757813/EPRS_STU\(2024\)757813_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2024/757813/EPRS_STU(2024)757813_EN.pdf)
5. *Small Business Research Programs: SBIR and STTR.*
<https://crsreports.congress.gov/product/pdf/R/R43695>

Підпригора Л. А.

**кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки та підприємництва
Українського державного університету
імені Михайла Драгоманова
м. Київ, Україна**

Чень Тун

**здобувач другого (магістерського)
рівня вищої освіти
спеціальності 051 "Економіка"
Українського державного університету
імені Михайла Драгоманова
м. Київ, Україна**

УДК 338.2

**БЕЗПЕКА ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ТРАНСНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ
СУЧАСНОГО СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА**

НОВА ПАРАДИГМА ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ У КОНТЕКСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОЇ ОСВІТИ

111

Безпека держави в умовах транснаціоналізації сучасного світового господарства – це складна та багатовимірна проблема, яка включає в себе економічну, соціальну, екологічну та політичну безпеку. Транснаціоналізація світового господарства передбачає зростаючу інтеграцію національних економік у глобальні ринки через діяльність транснаціональних корпорацій, міжнародних організацій та інших гравців глобальної економіки. Цей процес має свої як переваги, так і ризики для національної безпеки. Визначимо основні аспекти впливу транснаціоналізації на безпеку держави.

По-перше, мова йде про економічну безпеку. Інтеграція до світової економіки через діяльність ТНК може сприяти економічному зростанню, інноваціям та створенню нових робочих місць. ТНК приносять інвестиції, передові технології та відкривають нові ринки для національних компаній. Але надмірна залежність від іноземних корпорацій і капіталу може послабити національну економічну стійкість. Наприклад, вихід великих ТНК з країни або раптове зниження інвестицій може призвести до економічної кризи. Крім того, ТНК можуть монополізувати окремі галузі, витісняючи місцеві компанії, що підриває економічну автономію держави.

Близько 80% зовнішньоторговельних операцій у багатьох країнах, що розвиваються, контролюються ТНК, що робить ці країни залежними від економічної діяльності цих корпорацій. Це може призводити до політичного тиску на уряди через контроль за економічними ресурсами, торгівлею та інвестиціями.

Аргентина тривалий час залежала від іноземних інвестицій у сільське господарство та видобувну промисловість. Проте така залежність від ТНК призвела до економічної нестабільності, оскільки корпорації могли вільно виводити свої капітали з країни, що призводило до девальвації

НОВА ПАРАДИГМА ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ У КОНТЕКСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОЇ ОСВІТИ

112

національної валюти та соціальних криз.

По-друге, важливим аспектом є технологічна та інноваційна безпека. ТНК часто приносять передові технології та знання, що сприяє модернізації економіки і підвищенню конкурентоспроможності країни на глобальних ринках. Однак, країни можуть стати технологічно залежними від іноземних компаній. Якщо держава покладається виключно на зовнішні джерела технологій, це може обмежити її можливості для розвитку власного інноваційного потенціалу. У кризових ситуаціях (санкції, війни) країни можуть бути позбавлені доступу до критичних технологій.

Зокрема, Європа тривалий час покладалася на імпорт енергоносіїв, контрольованих міжнародними корпораціями, такими як Газпром. Це створювало політичну та енергетичну залежність, яку гостро відчували після початку війни Росії проти України у 2022 році, коли поставки енергоносіїв стали елементом політичного тиску.

По-третє, важливе значення має політична безпека та суверенітет. Інтеграція в глобальну економіку та співпраця з ТНК можуть підвищити міжнародний статус країни, сприяти її політичному впливу та зміцнити відносини з іншими державами. Однак надмірний вплив ТНК може обмежувати політичний суверенітет держави. В окремих випадках ТНК мають настільки значний економічний вплив, що можуть тиснути на уряди приймаючих країн для прийняття рішень, вигідних корпораціям, але шкідливих для національних інтересів. Наприклад, ТНК можуть вимагати послаблення екологічних стандартів або трудового законодавства для збільшення своїх прибутків.

Так, зокрема, на сьогодні 69 із 100 найбільших економічних суб'єктів світу – це корпорації, а не держави. За даними на 2022 рік, найбільші ТНК, такі як Apple, Amazon, ExxonMobil та Microsoft, мали доходи, що перевищують ВВП деяких середніх країн. Це робить їх надзвичайно

НОВА ПАРАДИГМА ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ У КОНТЕКСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОЇ ОСВІТИ

113

впливовими в міжнародних відносинах і часто надає їм можливість тиснути на уряди приймаючих країн.

За даними Transparency International, багато ТНК використовують лобістські механізми для впливу на уряди і зміну законодавства у свою користь. У 2020 році сума витрат на лобізм лише в США досягла понад 3,5 млрд. дол. [3]. Подібні процеси спостерігаються і в інших країнах, де ТНК лобіюють інтереси для зменшення податкового навантаження або отримання державних субсидій.

За даними Світового банку, ТНК часто використовують свої інвестиції як важелі для впливу на прийняття рішень урядами. Країни, що залежать від іноземних інвестицій, часто змушені поступатися національними інтересами, щоб забезпечити стабільний приплив капіталу. Наприклад, у деяких африканських країнах ТНК, що займаються видобутком корисних копалин, активно лобіюють зміни у податковому законодавстві та екологічних регулюваннях.

Наприклад, у Нігерії нафтові корпорації, зокрема Royal Dutch Shell, мають значний вплив на політичні процеси. Державні органи часто залежні від прибутків від видобутку нафти, що призводить до конфліктів інтересів і впливу корпорацій на прийняття рішень. Водночас корупція та недосконале законодавство дозволяють ТНК уникати відповідальності за екологічні катастрофи та порушення прав людини. А Аргентина у 2001 році під час економічної кризи опинилася в значній залежності від транснаціональних кредиторів та інвесторів. Багато ТНК вимагали від уряду реформ у сфері приватизації, що в кінцевому підсумку обмежило економічний і політичний суверенітет держави. Така залежність призвела до поглиблення економічної кризи та масових протестів.

Також мова йде про соціальну безпеку. Діяльність ТНК може сприяти створенню робочих місць, підвищенню рівня життя та зниженню

НОВА ПАРАДИГМА ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ У КОНТЕКСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОЇ ОСВІТИ

114

безробіття в приймаючих країнах. Проте ТНК часто використовують дешеву робочу силу, створюючи нерівні умови праці та поглиблюючи соціальну нерівність. Соціальна напруга може зростати через погані умови праці, низькі зарплати та нерівний розподіл прибутків. Крім того, корпорації можуть негативно впливати на місцеві громади, витісняючи їх із земель або порушуючи традиційні економічні моделі.

Наприклад, у деяких країнах, таких як Бангладеш, Індія та В'єтнам, ТНК використовують дешеву робочу силу для виробництва одягу, електроніки та інших товарів. Ці країни стають «фабриками світу», проте рівень життя працівників залишається низьким, а соціальна нерівність зростає через низькі зарплати і погані умови праці.

І нарешті, важливе значення має екологічна безпека. Деякі ТНК впроваджують екологічно чисті технології та практики, що може сприяти стійкому розвитку і зменшенню впливу на довкілля. У той же час, багато ТНК забруднюють довкілля, особливо в країнах, де екологічні регуляції менш жорсткі. Діяльність корпорацій у видобувних галузях (нафта, газ, видобуток корисних копалин) часто призводить до деградації екосистем, забруднення води та ґрунтів, що може спричинити екологічні катастрофи та загрожувати здоров'ю населення.

Зокрема, транснаціональні нафтові корпорації, такі як Shell, стали причиною значного забруднення довкілля в дельті річки Нігер. Це спричинило не лише екологічну, але й соціальну кризу через втрату джерел існування місцевого населення, що залежить від рибальства та сільського господарства.

У зв'язку з цим ключового значення набуває розробка стратегії забезпечення безпеки держави в умовах транснаціоналізації сучасного світового господарства. Дана стратегія повинна включати такі напрямки державної політики:

НОВА ПАРАДИГМА ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ У КОНТЕКСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОЇ ОСВІТИ

115

1. *Розвиток національних економік.* Держави повинні працювати над зміцненням своїх національних економік, щоб уникнути надмірної залежності від ТНК. Це включає розвиток малого і середнього бізнесу, стимулювання інновацій та впровадження державних програм підтримки місцевих підприємців.

2. *Регулювання діяльності ТНК.* Важливо створити правову базу, яка забезпечуватиме дотримання соціальних, екологічних і трудових стандартів ТНК. Це може включати встановлення жорсткіших екологічних норм, захист прав працівників та запровадження механізмів відповідальності корпорацій перед місцевими громадами.

3. *Диверсифікація джерел технологій.* Держави повинні інвестувати у власні дослідження та розробки, щоб зменшити технологічну залежність від ТНК. Створення місцевих наукових та інноваційних центрів може допомогти країні розвивати власні технології.

4. *Захист політичного суверенітету.* Важливо забезпечити, щоб національні уряди мали можливість контролювати важливі галузі економіки і приймати рішення, що відповідають інтересам країни, а не лише інтересам іноземних корпорацій.

Успішні стратегії захисту державної безпеки в умовах транснаціоналізації світового господарства передбачають баланс між економічною відкритістю та захистом національних інтересів. Деякі країни продемонстрували ефективні підходи, які дозволили їм отримувати вигоди від глобалізації, водночас мінімізуючи ризики для політичної, економічної та соціальної безпеки.

Для прикладу візьмемо Норвегію. Норвегія має значні нафтові ресурси, які видобуваються спільно з транснаціональними корпораціями. Щоб уникнути надмірної залежності від прибутків нафтових корпорацій і захистити економіку від коливань на ринку нафти, Норвегія створила Фонд

НОВА ПАРАДИГМА ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ У КОНТЕКСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОЇ ОСВІТИ

116

національного добробуту, який керує доходами від видобутку нафти. Стратегія захисту державної безпеки в таких умовах включає:

1. Контроль над стратегічними ресурсами. Норвегія контролює свої нафтові ресурси через державну компанію Statoil (зараз Equinor), що дозволяє державі залишатися головним гравцем у галузі, співпрацюючи з ТНК, але зберігаючи національний контроль.

2. Суверенний фонд. Кошти від експорту нафти спрямовуються до суверенного фонду, що зменшує залежність бюджету від нафтогазових доходів і дозволяє інвестувати в інші сектори економіки. Це також захищає економіку Норвегії від глобальних криз на ринку нафти.

3. Довгострокове планування. Інвестиції фонду здійснюються в різні активи по всьому світу, що захищає національну економіку від ризиків і дозволяє Норвегії підтримувати високий рівень життя та соціальних стандартів.

Така стратегія дозволила Норвегії досягти вагомих результатів у захисті свої безпеки. Зокрема, Норвегія є однією з найбільш розвинених країн світу з високим рівнем соціальної безпеки. Суверенний фонд забезпечує стабільність національної економіки та стійкість до коливань світових цін на нафту. Контроль над нафтовими ресурсами дозволив державі зберегти суверенітет і уникнути надмірної залежності від ТНК.

Ще одним прикладом успішної стратегії може бути Китай. Китай відкрив свою економіку для іноземних інвестицій і став ключовим глобальним гравцем. Однак держава прагне зберегти контроль над стратегічними галузями та забезпечити технологічну незалежність. Це передбачає:

1. Контроль над стратегічними секторами. Китай дозволяє іноземним корпораціям працювати в країні, але зберігає контроль над стратегічними галузями, такими як енергетика, транспорт, оборона та телекомунікації.

НОВА ПАРАДИГМА ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ У КОНТЕКСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОЇ ОСВІТИ

117

Державні компанії, такі як China National Petroleum Corporation (CNPC) та State Grid Corporation, домінують у цих секторах.

2. Політика "Made in China 2025". Китай активно розвиває свою промислову та технологічну базу, щоб стати світовим лідером у високотехнологічних галузях, таких як робототехніка, штучний інтелект і біотехнології. Це зменшує залежність від іноземних технологій і стимулює розвиток внутрішніх інновацій.

3. Умови для ТНК. Китай вимагає від ТНК передачі технологій і створення спільних підприємств із місцевими компаніями, що дозволяє державі отримувати доступ до передових технологій і підвищувати національну конкурентоспроможність.

В результаті Китай став однією з найбільших економік світу і глобальним технологічним гравцем. Держава зберігає контроль над ключовими секторами економіки, захищаючи національний суверенітет. Технологічна незалежність посилює економічну і політичну безпеку країни.

Отже, транснаціоналізація світового господарства створює як можливості для розвитку, так і виклики для державної безпеки. Країни повинні розробляти стратегії, що дозволяють використовувати переваги глобалізації, але водночас захищати свій суверенітет, економічну стійкість і соціальну стабільність.

Список використаних джерел:

1. Лук'яненко Д.Г., Поручник А.М. та інші. Глобальна економіка XXI ст.: людський вимір: Монографія. – К.: КНЕУ, 2008. – 420 с.

2. Моторнюк У. І., Терехух М. І., Стасюк Н. Р. Транснаціоналізація як фактор розвитку світової економіки [Електронний ресурс] / У. І. Моторнюк, М. І. Терехух, Н. Р. Стасюк. // Ефективна економіка. - 2018. - № 11. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2018_11_73

3. Рогач О. І. Транснаціоналізація світової економіки: переосмислення

НОВА ПАРАДИГМА ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ У КОНТЕКСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОЇ ОСВІТИ

118

парадигми [Електронний ресурс] / О. І. Рогач // Економіка і управління. - 2014. - № 1. - С. 5-12. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econupr_2014_1_3

4. Duncan Green. 8 Transnational Corporations as Drivers and Targets of Change [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://academic.oup.com/book/10072/chapter/157529791?login=false>

5. TRANSNATIONAL CORPORATIONS [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://unctad.org/publication/transnational-corporations-vol4-no3>

Петраковська О.В.

**кандидат економічних наук, доцент,
викладач**

**ТОВ «Фаховий передвищий коледж «ОПТІМА»
м. Київ, Україна**

Булгаков Д.О.,

студент

**ТОВ «Фаховий передвищий коледж «ОПТІМА»
м. Київ, Україна**

МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ НОРМАТИВНО – ПРАВОВОЇ БАЗИ, ЯКА РЕГУЛЮЄ ФІНАНСОВУ ЗВІТНІСТЬ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Розвиток фінансової звітності відбувається під впливом численних факторів, серед яких важливими є стан економіки та рівень розвитку інформаційних технологій. Одним із ключових аспектів, що визначають методологію фінансової звітності в Україні, є адаптація національних стандартів до міжнародних вимог, зокрема до Міжнародних стандартів фінансової звітності (далі - МСФЗ). Цей процес потребує гармонізації